

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 12059/2025
27.11.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у правној ствари тужилаца-противтужених АА и малолетних ББ, ВВ и ГГ, свих из ..., ..., чији је законски заступник мајка АА, коју заступају пуномоћници Милена Стаменковић, Милица Момировић и Милена Рашић, адвокати из .., против туженог-противтужиоца ДД из ..., чији су пуномоћници Мирослав Перковић адвокат из ... и Малина Весић адвокат из ..., ради измене одлуке о вршењу родитељског права, одређивања пребивалишта деце, уређења личних односа, издржавања мал. деце и лишења родитељског права, одлучујући о ревизији туженог-противтужиоца изјављеној против решења Вишег суда у Новом Саду Гж2 5/25 од 12.02.2025. године, у седници одржаној дана 27.11.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог-противтужиоца изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду Гж2 5/25 од 12.02.2025. године.

Образложење

Решењем Основног суда у Новом Саду П2 1021/24 од 13.11.2024. године, ставом првим изреке, одбачене су тужба и противтужба (са постављеним захтевима). Ставом другим изреке, првостепени суд се огласио апсолутно ненадлежним за поступање у овој правној ствари. Ставом трећим изреке, укинуте су све спроведене радње у овом поступку. Ставом четвртим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Решењем Вишег суда у Новом Саду Гж2 5/25 од 12.02.2025. године, одбијене су жалбе туженог-противтужиоца и потврђено првостепено решење.

Против одлуке другостепеног суда, тужени-противтужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. у вези члана 420. ставови 1. и 6. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23 – др закон) у вези члана 208. Породичног закона, Врховни суд је нашао да ревизија није основана.

Доношењем побијаног решења није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су држављани Републике Србије. Пресудом Основног суда у Новом Саду П2 1070/20 од 17.02.2022. године (правноснажна 15.06.2022. године), разведен је брак овде тужиље-противтужене АА и овде туженог-противтужиоца ДД, а њихова малолетна кћерка ББ (рођена .... године у ...) и малолетни синови ВВ и ГГ (рођени ... године у ...) поверену су мајци на самостално вршење родитељског права, уз одређивање пребивалишта деце на адреси мајке (...), уређење начина одржавања личних односа између деце и оца и обавезивање оца да доприноси њиховом издржавању. Пре првеноснажног окончања тог судског поступка, мајка је са мал. децом отишла за ..., без сагласности оца. По захтеву оца, решењем Основног Покрајинског суда у Карлсруеу од 29.09.2022. године (које је потврђено решењем Вишег Покрајинског суда у Карлсруеу од 21.12.2022. године), наложено је враћање малолетне деце у Републику Србију према одредбама Хашке Конвенције о грађанским аспектима међународне отмице деце. Малолетна деца од одласка за ... (...2021. године), непрекидно живе у тој земљи. Актуелно мал. ББ иде у школу (понављала је други разред, има одређене здравствене тегобе, евидентиран је покушај самоубиства), а малолетни ВВ и ГГ иду су вртић (имају проблем у савладавању језика), док њихова зак. заступница има посао у тој земљи.

Након тога, тужбом мајке и деце (поднетом 18.11.2022. године) и противтужбом оца (поднетом 09.06.2023. године) покренут је пред Основним судом у Новом Саду поступак за измену правноснажне пресуде Основног суда у Новом Саду П2 1070/20 од 17.02.2022. године. Постављеним захтевима свако од родитеља тражио је да се малолетна деца њему повере на самостално вршење родитељског права, да пребивалиште деце буде на адреси пребивалишта тог родитеља, да се уреди начин одржавања личних односа са другим родитељем, да се одлучи о издржавању деце од стране родитеља са којим деца не живе (што је предмет противтужбеног захтева), те лишавање родитељског права другог родитеља (делимично лишење родитељског права оца у погледу давања сагласности за промену пребивалишта деце и издавање личних докумената деце, а потпуно лишење родитељског права мајке), уз предлоге за одређивање привремене мере којом би се привремено до правноснажног окончања поступка одлучило о појединим захтевима. Пресудом Основног суда у Новом Саду П2 1802/22 од 21.02.2024. године (која је укинута решењем Апелационог суда у Новом Саду Гж2 313/24 од 12.06.2024. године), одбијен је тужбени захтев и предлог тужилаца-противтужених за одређивање привремене мере, а делимично усвојен противтужбени захтев и предлог туженог-противтужиоца за одређивање привремене мере, док је одбијне противтужбени захтев да се мајка у целости лиши родитељског права.

Решењем Вишег Покрајинског суда у Карлсруеу од 26.06.2023. године трајно је обустављено извршење решења Основног Покрајинског суда у Карлсруеу од 29.09.2022. године којим је наложено враћање малолетне деце странака у Републику Србију, из разлога предвиђених чланом 13. став 1. Хашке Конвенције о грађанским аспектима међународне отмице деце (након што је малолетна ћерка странака – овде тужила-противтужена ББ покушала самоубиство због страха од спровођења одлуке о

враћању у земљу порекла). Решењем Основног суда у Карлсруеу од 04.06.2024. године (потврђеног решењем Вишег суда у Карлсруеу од 24.09.2024. године) одбијен је захтев овде туженог - противтужиоца за признање и проглашење извршења привремене мере Основног суда у Новом Саду П2 1802/22 од 21.02.2024. године, из разлога предвиђених чланом 23. Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера заштите деце. Поднеском од 23.10.2024. године, тужиоци-противтужени су известили првостепени суд да се малолетна деца странака са мајком и даље налазе на територији ... (уз достављање суду напред наведених одлука). Центар за социјални рад у Новом Саду се у више наврата изјашњавао о најбољем интересу малолетне деце странака (па и о томе да је отац посредством немачког центра за социјални рад успоставио један видео контакт са децом), уз ограду да након одласка мајке и деце из Новог Сада нису надлежни да се изјашњавају о томе, док се Центар за социјални рад у ... (где је мајка раније имала пријављено пребивалиште) изјаснио да због немогућности контаката са мајком (која нема више пријављено пребивалиште у Републици Србији) и са малолетном децом не може да поступа у поступку заштите интереса малолетне деце.

Полазећи од изнетог, првостепеним решењем одбачене су тужба и противтужба, уз оглашавање првостепеног суда апсолутно ненадлежним за поступање у овој правној ствари и укидање свих спроведених радњи у поступку с позивом, између осталог, на члан 16. Закона о парничном поступку и чланове 1., 3., 5. и 7. Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце. Ово стога што се ради о спору за заштиту права малолетне деце која почев од ...2021. године (са мајком као законском заступницом) живе непрекидно у ..., где су стекли уобичајено боравиште, прилагодивши се новој средини у потпуности, због чега домаћи суд није надлежан за поступање у овој правној ствари. Како у току није ни један поступак по захтеву за њихово враћању у Републику Србију, јер је доношењем решења Основног суда за породичне односе у Карлсруеу од 31.05.2024. године, са даном 23.06.2023. године завршен поступак извршења претходно донетог решења Основног Покрајинског суда у Карлсруеу од 29.09.2022. године којим је наложено враћање малолетне деце странака у Републику Србију према Хашкој Конвенцији о грађанским аспектима међународне отмице деце, то је тиме престала надлежност српских судова да одлучују о питањима од значаја за малолетну децу странака која су се до тог дана заснивала на члану 7. Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце, имајући у виду да су међународни уговори и опште прихваћена правила међународног права део правног поретка Републике Србије.

Другостепени суд је прихватио овако дате разлоге првостепеног суда, осим у делу да је процес прилагођавања малолетне деце у ... завршен у потпуности, сматрајући да је он и даље у току, али да не утиче на правилност закључка првостепеног суда да су малолетна деца странака стекла уобичајено боравиште у ..., додатно се позивајући и на члан 17. Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце.

Супротно наводима ревизије, становиште нижестепених судова је правилно.

Чланом 16. став 1. Закона о парничном поступку (ЗПП), прописано је суд у току целог поступка по службеној дужности пази да ли решавање спора спада у судску надлежност. Суд ће се огласити ненадлежним, укинути спроведене радње у поступку и одбацити тужбу, ако у току поступка утврди да за решавање спора није надлежан суд него неки други орган (став 2.). Суд ће се по службеној дужности огласити ненадлежан, укинути спроведене радње у поступку и одбацити тужбу ако у току поступка утврди да за решавање спора није надлежан суд Републике Србије (у даљем тексту: домаћи суд), осим ако надлежност домаћег суда зависи од пристанка туженог, а тужени је дао свој пристанак (став 3.).

Конвенција о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце (у даљем тексту: Конвенција) потврђена је законом објављеним у „Службеном гласнику Републике Србије“ - Међународни уговори број 20/2015 и примењује се у Републици Србији од 01.01.2016. године, када је ступила на снагу у складу са чланом 61. став 2. тачка А у вези члана 58. став 3. Конвенције. Потврђивањем и ступањем на снагу у Републици Србији Конвенција је, у складу са чланом 16. став 3. Устава Републике Србије, постала саставни део њеног правног поретка и непосредно се примењује.

Према члану 1. став 1. Конвенције, њени циљеви су, између осталог, одређивање државе чији су органи надлежни за предузимање мера за заштиту личности и имовине детета, одређивање права које ће ти органи примењивати у вршењу своје надлежности и одређивање меродавног права за родитељску одговорност. За потребе ове Конвенције „родитељска одговорност“ обухвата родитељско право, као и сваки други сличан однос којим се одређују права, овлашћења и одговорност родитеља, старатеља или других законских заступника према личности и имовини детета (став 2.). Према члану 3. Конвенције, мере предвиђене у члану 1. могу се, између осталог, односити и на: а) стицање, вршење, престанак или ограничење родитељске одговорности, као и на њено преношење; б) право на старање, укључујући право на старање о личности детета и нарочито право на одређивање боравишта детета, као и право на виђање детета, које обухвата и право да се дете на одређено време одведе ван места свог уобичајеног боравишта. Према члану 4., Конвенција се не примењује на обавезе издржавања (д). Према члану 5. став 1. Конвенције, судски или управни органи државе уговорнице у којој дете има уобичајено боравиште надлежни су да одреде мере за заштиту личности и имовине детета, док према ставу 2. овог члана, ако дете заснује уобичајено боравиште у другој држави уговорници, надлежни суд и органи државе новог уобичајеног боравишта детета, осим у случају из члана 7.

Према члану 7. став 1. Конвенције, у случају незаконитог одвођења или задржавања детета органи државе уговорнице у којој је дете имало уобичајено боравиште непосредно пре задржавања односно одвођења задржавају надлежност док дете не стекне уобичајено боравиште у другој држави и а) свако лице, установа или друго тело које има право старања не пристане на одвођење, задржавање или б) дете у тој другој држави борави у периоду од најмање годину дана од тренутка када је лице, установа или друго тело које има право старања сазнало или могло сазнати где се дете налази, ни један поступак по захтеву за враћање детета поднет у том периоду није у току, а дете се прилагодило новој средини). Према ставу 3. овог члана, све док органи наведени у ставу 1. овог члана задржавају надлежност, органи државе уговорнице у коју је дете одведено или у којој је задржано могу одредити само хитне мере неопходне

за заштиту личности или имовине детета, у складу са чланом 11. Према члану 11. став 1. Конвенције, у свим хитним случајевима, органи сваке државе уговорнице на чијој територији се налази дете или његова имовина надлежни су за одређивање неопходних мера заштите. Према члану 17., за вршење родитељске одговорности меродавно право је право државе у којој дете има уобичајено боравиште. Ако се уобичајено боравиште детета промени, меродавно је право државе новог уобичајеног боравишта.

Са аспекта апстрактне заштите деце, предност критеријума уобичајеног боравишта детета (члан 5. став 1. Конвенције) је у томе што у држави уобичајеног боравишта дете има свој дом, што подразумева висок степен његове интегрисаности. Тиме је омогућено заснивање надлежности суда оне државе уговорнице која најподробније може да процени најбољи интерес детета и околности у којима оно живи – докази су му, по правилу лако доступни, а може и без тешкоћа да (евентуално) прибави мишљење детета. Стога је суд државе уобичајеног боравишта детета најпогоднији да одлучује о заштити детета у оквиру његове породице (право на старање, право на виђање детета, продужења родитељског права) или у односу на ту породицу (надзор над вршењем родитељског права).

Критеријуми за утврђивање уобичајеног боравишта малолетне деце варирају зависно од узраста детета. Основни би били: а) степен интегрисаности у друштвену и породичну средину, б) трајање и редовност боравка, в) услови и разлози за останак у одређеној држави, г) пресељење породице, д) држављанство детета, ђ) место и услови похађања школе, е) познавање језика конкретне државе и ж) породичне и друштвене везе детета у конкретној држави (у том смислу се изјаснио и Европски суд правде у одлуци С-523/07 А донетој за потребе примене *Brisel II bis* Уредбе). Када је у питању малолетно дете, узима се у обзир уобичајено боравиште родитеља и његове намере да се са дететом настани у датој земљи, што није пресудно ако је дете интегрисано у одређеној породичној и друштвеној средини или ако је право родитеља да одлучује о месту боравка детета ограничено правом другог родитеља или одлуком надлежног суда. Уобичајеним боравиштем детета сматра се место где се налази центар живота детета. Где је тај центар, утврђује се проценом утицаја свих околности, полазећи од два фундаментална принципа породичног или међународног приватног права: принципа најбољег интереса детета и принципа најближе везе и одређене слободе суда код процене одређивања где се то место конкретно налази. Породична средина процењује се на основу интегрисаности у друштвену и породичну средину родитеља.

Применом конвенцијских норми на овај случај и наведених критеријума долази се до закључка о ненадлежности домаћег суда да одлучује о измени претходне судске одлуке о вршењу родитељског права, пребивалишту малолетне деце странака и одржавању личних односа са родитељем са којим не живе (што је предмет тужбеног и противтужбеног захтева) и лишењу родитељског права, осим у погледу њиховог издржавања (на које се не примењује Конвенција).

И по оцени Врховног суда, постојала је надлежност суда Републике Србије за одлучивање о заштити личности малолетне деце странака у складу са чланом 5. став 1. Конвенције за поступање по тужби (поднета 18.11.2022. године) и противтужби (поднета 09.06.2023. године) за измену претходне судске одлуке о вршењу родитељског права у одређивању пребивалишта деце и уређењу личних односа (пресуда Основног суда у Новом Саду П2 1070/20 од 17.02.2022. године, правноснажна

15.06.2022. године), као земље у којој су деца имала не само пребивалиште, него и уобичајено боравиште од свог рођења, без обзира што су се у то време налазила дуже од годину дана у ... (од ...2021. године). Ово стога што је у току био поступак по захтеву оца за враћање малолетне деце у Републику Србију по одредбама Хашке Конвенције због њиховог незаконитог одвођења од стране мајке у ... (изузетак предвиђен чланом 7. Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце).

Међутим, надлежност домаћег суда за предузимање било каквих радњи у погледу заштите права личности малолетне деце странака (осим у погледу измене претходно донете одлуке о издржавању, у погледу чега постоји правноснажна судска одлука - пресуда Основног суда у Новом Саду П2 1070/20 од 17.02.2022. године), престала је након доношења решења Вишег Покрајинског суда у Карлсруеу од 26.06.2023. године о трајној обустави извршење решења Основног Покрајинског суда у Карлсруеу од 29.09.2022. године којим је било наложено враћање малолетне деце странака у Републику Србију. Наиме, у време доношења одлуке Вишег Покрајинског суда у Карлсруеу 26.06.2023. године малолетна деца са мајком су се налазила у ... непрекидно од ....2021. године, дакле дуже од 18 месеци.

Код изнетог, правилно је становиште нижестепених судова да су малолетна деца странака током тог периода стекла уобичајено боравиште у ..., без обзира на уочене потешкоће у њиховом развоју (психичке тегобе код малолетне ћерке странака, проблеме са савладавањем језика код малолетних синова странака). У време одвођења у ... од стране мајке (...2021. године) деца су била ниског календарског узраста када су природно упућенија на мајку (ћерка навршених ... година живота, а синови мање од ... месеци). У том узрасту центар животних активности деце, односно породични дом деце је по правилу је у окружењу које им је познато, а то су овде мајка и домаћинство у којем она живи (укључујући и деду и бабу по мајци). Поред тога, деца су у међувремену укључена у образовне школске и предшколске установе земље у којој живе, као и здравствене установе (што је од посебног значаја за ћерку која је имала покушај суицида), у поступку су усвајања немачког језика, те у таквој ситуацији, без обзира што је процес прилагођавања и даље у току, показују висок степен интегрисаности са породичним и социјалним окружењем унутар земље у којој живе актуелно више година. И најзад, немачи центар за социјални рад је упознат са личним и породичним приликама деце, те је у ситуацији и да оцени њихов најбољи интерес.

Ово су разлози који опредељују и Врховни суд да закључи да је уобичајено боравиште малолетне деце странака у ..., због чега домаћи суд није надлежан да одлучује о заштити њихових права..

Осталим ревизијским наводима понављају се сви они наводи који су били предмет разматрања од стране другостепеног суда у жалби и који не могу довести до другачије одлуке, односно нема места примени изузетака из чланова 9. и 10. став 2., нити члана 15. предметне Конвенције. Корекција претпоставке да је у најбољем интересу детета да се о његовој заштити одлучује у држави уобичајеног боравишта извршена је установама уступања надлежности (чланови 8. и 9. Конвенције) и проширења надлежности поводом бракоразводног поступка или поступка за раставу брака родитеља детета (члан 10. Конвенције), што овде није случај. Осим тога,

туженом-противтужиоцу се побијаном одлуком не ускраћује остваривање заштите родитељског права, с обзиром да му није онемогућено учешће у поступку пред иностраним судом у коме ће се одлучивати о измени судске одлуке о вршењу родитељског права.

Сходно изложеном, на основу члана 414. став 1. у вези члана 420. ЗПП одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Мирјана Андријашевић,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић